

دانشگاه گوارن و روستایی

نشریه کارآفرینی در کشاورزی

جلد هفتم، شماره چهارم، زمستان ۱۳۹۹

<http://jead.gau.ac.ir>

صفحات: ۸۵-۱۰۲

DOI: 10.22069/JEAD.2021.18868.1465

طراحی مدل کارآفرینی زنان روستایی در گردشگری کشاورزی با استفاده از رویکرد آمیخته

یزدان شیرمحمدی^{۱*}، محمدمین معاونی^۲

^۱استادیار گروه مدیریت بازرگانی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران

^۲کارشناس ارشد گروه مدیریت بازرگانی، دانشگاه پیام نور

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۴/۰۵؛ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۴/۲۱

چکیده

در حال حاضر زنان در روستا نقش کارآفرینی بارزی دارند و طراحی مدل کارآفرینی زنان روستایی در سیاست‌گذاری گردشگری کشاورزی اهمیت زیادی دارد. هدف پژوهش حاضر طراحی و تبیین مدل کارآفرینی زنان روستایی در گردشگری کشاورزی است. این پژوهش از لحاظ هدف کاربردی-توسعه‌ای، از نظر ماهیت اکتشافی است. در بخش کیفی پژوهش، تیم مشارکت‌کننده شامل خبرگان دانشگاهی در حوزه گردشگری کشاورزی می‌باشد که به شیوه غیر تصادفی (هدفمند) و به تعداد ۳۰ نفر انتخاب شدند. جامعه آماری در بخش کمی شامل زنان کارآفرین روستایی است که پرسشنامه به روش سرشماری بین آنان توزیع شد. در بخش کیفی، اطلاعات در قالب مدل مفهومی داده بنیاد تدوین شد، سپس در آزمون مدل، فرضیه‌های پژوهش با روش تحلیل مسیر و استفاده از نرم‌افزارهای SPSS و Amos مورد تحلیل قرار گرفت. نتایج پژوهش حاکی از آن بود که شرایط علی اثرگذار بر گردشگری کشاورزی شامل قصد اجرای کارآفرینی در گردشگری کشاورزی، خودکارآمدی ادراک شده، فرصت و قابلیت ادراک شده و رفتار برنامه‌ریزی شده است. شرایط مداخله‌گر شامل افزایش آگاهی، حمایت مالی و آموزشی، ابتکار و تلاش صاحبان مزارع گردشگری و شرایط زمینه‌ای شامل بهبود محیط کارآفرینی در جوامع روستایی، افزایش دانش و مهارت و تسهیلات و مشارکت مقامات است. همچنین راهبردهای ارائه شده شامل سرمایه‌گذاری، سازمان‌دهی و مدیریت و تحلیل نقاط قوت تعیین شد، کاهش آسیب‌های اجتماعی، به‌عنوان پیامدهای تأثیر قصد مجدد کارآفرینی زنان روستایی در گردشگری کشاورزی نیز مشخص شد.

واژه‌های کلیدی: کارآفرینی، گردشگری کشاورزی، کارآفرینی زنان روستایی، روستا

مقدمه

امروزه کارآفرینی زنان در روستاها از طریق گردشگری کشاورزی اهمیت زیادی پیدا کرده است، زنان روستایی در بخش کشاورزی سنتی نقش پررنگی دارند. گسترش صنعت گردشگری در روستاها ابعاد جدیدی را برای صنعت گردشگری کشاورزی نیز فراهم کرده است (Kalupokuna et al., 2020). در سال‌های اخیر گردشگری کشاورزی به عاملی جدید برای توسعه روستایی تبدیل شده است، در واقع رفت و آمد گردشگران به این مناطق به توسعه اقتصادی فضایی کمک کرده است (Campon, 2016). یکی از راهبردهایی که در این اواخر در اغلب کشورهای جهان مورد توجه قرار گرفته و حتی در برخی از این کشورها به اجرا درآمده است و نتایج مثبتی را به همراه داشته، توسعه و گسترش گردشگری در نواحی روستایی است (حاجی نژاد و همکاران، ۱۳۹۲). گردشگری کشاورزی شامل عناصری است که اساس زندگی روستایی را تشکیل می‌دهند (Ciolac, 2019). گردشگری روستایی یکی از مهم‌ترین محورهای رشد و توسعه اقتصادی کشورها است (افتخاری و همکاران، ۱۳۸۹). توسعه گردشگری کشاورزی به توسعه چندمنظوره مناطق روستایی کمک کرده و متناسب با مفهوم توسعه پایدار است (Chudy-Hyski, 2018). البته توسعه گردشگری کشاورزی به راه‌حل‌های مبتکرانه‌ای که در این حوزه معرفی شده‌اند، بستگی دارد (Lorek, 2018; Day, 2020). گردشگری کشاورزی به شکلی ساختاریافته‌ای از گردشگری اطلاق می‌شود که در آن گردشگران مدتی را در روستاها و اماکن اطراف آن اقامت می‌گزینند (اغلب روستاهای سنتی در مناطق دورافتاده) و اطلاعاتی را در مورد روستاها، فرهنگ بومی و روش‌های زندگی و آداب و رسوم مردم روستا کسب کنند. این نوع از گردشگری رابطه متقابلی را بین گردشگران و میزبانان

برقرار می‌کند و به طور مستقیم منافعی را برای روستاییان به همراه می‌آورد و همچنین موجب توزیع اقتصادی درآمدها در روستا خواهد شد؛ اما در این نوع برنامه‌ریزی نیز باید اثرات محیطی و اجتماعی-اقتصادی مورد توجه قرار گیرد (Lane and Kastenholtz, 2016). به طور کلی به هرگونه فعالیتی که در مزرعه یا مرتع انجام می‌شود و اجازه می‌دهد تا عموم مردم، برای سرگرمی، تفریح، یا با اهداف آموزشی، برای دیدن و لذت بردن از فعالیت‌های روستایی مانند کشاورزی، دامداری، فعالیت‌های تاریخی، فرهنگی، برداشت دست‌چین محصول، فعالیت‌های طبیعی و جاذبه‌ها به مزرعه مراجعه کرده، گردشگری کشاورزی می‌گویند (امیری و همکاران، ۱۳۹۵). کارآفرینی نقش مهمی در توسعه اقتصادی یک کشور داشته و تنها راه‌حل برای رشد دارایی‌ها، ایجاد شغل و ارائه کالاها و خدمات جدید و بهتر تلقی می‌شود (Kumar, 2019). کارآفرینی در گردشگری روستایی دارای جایگاه مهمی است (Ciochină, 2016). در این میان، مشارکت کامل زنان در کارآفرینی بر اساس اصل برابری از دیدگاه جنسیتی، عامل اساسی رشد و توسعه اقتصادی و کاهش فقر است (Singh, 2016). فعالیت‌های زنان کارآفرین در گردشگری کشاورزی بر دستیابی به توسعه پایدار در روستاها اثرگذار است (Dhahri et al., 2021). کارآفرینی زنان روستایی نیازمند آموزش رسمی و حرفه‌ای نیست، بلکه دانش و تخصص تجربی که از نسل‌ها به نسل‌ها منتقل شده کافی است؛ بنابراین از یک طرف، حمایت‌های دولتی باید به این کارآفرینان زن در مناطقی که آن‌ها کمبود دانش دارند، هدایت شود مانند به اشتراک گذاشتن تخصص (به عنوان مثال مدیریت و بازاریابی) و از سوی دیگر حمایت دولت در ایجاد یک فرهنگ کارآفرینی برای زنان روستایی می‌تواند، هماهنگی بین ذینفعان،

کلان در اجتماع با استفاده از خودکارآمدی ادراک شده، فرصت و قابلیت ادراک شده و رفتار برنامه‌ریزی شده در زنان روستایی بپردازد. با توجه به به‌کارگیری گوی‌های منحصربه‌فرد و نگرش به کارآفرینی و بررسی نظریه هنجار اجتماعی این پژوهش، می‌تواند وجه تمایز آن با دیگر پژوهش‌های انجام‌گرفته باشد. روش مورد استفاده این پژوهش کیفی - کمی است و سعی می‌شود. در این پژوهش با مصاحبه با خبرگان به طراحی مدل بومی در حوزه کارآفرینی زنان پرداخته شود و سپس در بخش کمی به آزمون مدل طراحی شده اقدام گردد.

پیشینه پژوهش

مطالعات کمی بر روی نقش زنان در گردشگری کشاورزی صورت گرفته است که در ادامه به برخی از آنان اشاره می‌کنیم گلکارفرد و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهشی به این نتیجه رسیدند که ایجاد مدل کارآفرینی زنان روستایی سبب تقویت زنان در دستیابی به توسعه پایدار می‌گردد. نتایج تحقیق موحدی و سلیمانیان بروجنی (۱۳۹۵) نشان داد، میزان آگاهی زنان مورد مطالعه پیرامون کارآفرینی در حد متوسط می‌باشد و بیشتر آن‌ها نگرش مثبتی نسبت به نقش آموزش در بهبود کارآفرینی داشتند؛ اما اتفاق نظر در خصوص طراحی و ارائه یک مدل خاص و یکسان جهت کارآفرینی زنان روستایی در گردشگری کشاورزی وجود ندارد. نتایج پژوهش سجاسی قیداری و همکاران (۱۳۹۶) حاکی از آن بود که برای کارآفرینی زنان روستای مهارت‌های فردی، شخصی، ارتباطی، فنی، ادراکی، بازاریابی، بازاریابی، بازاریابی، مدیریت، مالی و حسابداری مهم است. ذه‌ری^۲ و همکاران (۲۰۲۱) نیز در پژوهشی به این نتیجه رسیدند که فعالیت‌های زنان کارآفرین در دستیابی به

ازجمله بازیگران اصلی و عوامل دیگر را تسهیل کند، به این معنی که رویداد کارآفرینی در زنان روستایی که نیاز به ریسک‌پذیری دارد، با نوآوری و رویکردهای جدید بتواند پیشرفت بیشتری در جوامع روستایی ایجاد کند. علاوه بر این، موفقیت اقدامات کارآفرینی زنان بستگی به همکاری و ایجاد شبکه‌ها در میان بازیگران مختلف (افراد، نمایندگان) های عرضه و سازمان‌ها) دارد که در جوامع روستایی زندگی می‌کنند (Pato, 2015). کارآفرین زن روستایی را می‌توان شخصی دانست که با ایجاد نوآوری در اکثر کالاهای اجتماعی، تغییرات کلی در فضای روستا ایجاد می‌کند؛ لذا کارآفرین زن عامل مهمی در توسعه اقتصادی روستاها می‌باشد (Muthulakshmi and Gurudevi, 2019). در حال حاضر ۶۶۵ روستای هدف گردشگری در ایران شناسایی و ثبت شده است که پیش‌بینی می‌شود به یک هزار روستا افزایش یابد (سایت رسمی معاونت توسعه روستایی و مناطق محروم^۱)، اما آمار رسمی از تعداد زنان کارآفرین در این روستاهای مطرح در آمارهای رسمی ذکر نشده است. در حال حاضر زنان در روستا نقش کارآفرینی بارزی دارند و طراحی مدل کارآفرینی زنان روستایی در سیاست‌گذاری گردشگری کشاورزی اهمیت زیادی دارد. این پژوهش می‌کوشد که به طراحی مدل کارآفرینی زنان روستایی در گردشگری کشاورزی در استان اصفهان مبادرت ورزد و خلاء پژوهشی که در این باره وجود دارد را مرتفع نماید. هدف پژوهش حاضر ارائه مدلی جهت کارآفرینی زنان روستایی در گردشگری کشاورزی است. این پژوهش در تلاش است با طراحی و ارائه یک مدل کاربردی، علاوه بر تأکید بر ارائه آموزش‌های لازم و ضروری به زنان روستایی در جهت پیشبرد اهداف رشد کارآفرینی در گردشگری کشاورزی، به تغییر ساختارهای اقتصادی

این نتیجه رسید که تمرکز بر ارزیابی برنامه‌های کارآفرینی زنان روستایی در گردشگری کشاورزی می‌تواند، سبب تنوع کسب و کار و نوآوری در کانال‌های بازار، بسته به میزان عوامل مهم در کشور شود و در نهایت باعث افزایش رشد فعالیت‌های گردشگری کشاورزی در کشورهای توسعه یافته گردد که در نتیجه آن شاهد بروز نقش‌آفرینی برجسته زنان در ابتکارات کارآفرینی خواهیم بود. نتایج پژوهش یوان^۷ و همکاران (۲۰۱۷) حاکی از آن است که کارآفرینی زنان تحت تأثیر محیط روان‌شناختی، اجتماعی، اقتصادی، فیزیکی، فنی و قانونی قرار دارد. یافته‌های پژوهش لون^۸ و همکاران (۲۰۲۱) نشان داد که نقش زنان کارآفرین در گردشگری کشاورزی منجر به افزایش بهره‌وری در روستاها می‌شود. یافته‌های تحقیق هالر^۹ و همکاران (۲۰۱۷) حاکی از آن بود که رشد گردشگری فرصت‌هایی را برای کارآفرینی زنان در بخش کشاورزی کوچک فراهم می‌کند؛ که این امر درآمد روستاها را افزایش دهند و موجبات توسعه روستاها را فراهم می‌آورد. بستر^{۱۰} نیز در پژوهش خود به این نتیجه رسید که ارتباطات در روستا از طریق شبکه‌های خانوادگی و دوستی، با مشارکت جامعه زنان روستایی سبب شکل دادن به فعالیت‌های گردشگری کشاورزی می‌گردد. بر اساس یافته آنان رفتار کارآفرینانه زنان نتیجه محرک‌های محیطی و یادگیری است. پژوهش لنان^{۱۱} و همکاران (۲۰۱۱) نشان داد که تغییرات اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی طی دو قرن اخیر و نیز تغییر نقش‌های جنسیتی، زمینه توسعه گردشگری روستایی توسط زنان را فراهم کرده است. سرافیمووا و همکاران^{۱۲} (۲۰۱۸) در پژوهشی به

توسعه پایدار در بخش گردشگری کشاورزی به میزان زیادی تحت تأثیر رفتارها و انگیزه‌های آنان قرار دارد. بوسما و همکاران^۱ (۲۰۲۱) نیز در تحقیق خود به این نتیجه رسیدند که هر چند در گذشته، مردان به راه‌اندازی کسب و کار جدید می‌پرداختند، اما امروزه در بسیاری از کشورها کارآفرینی زنان، هدف مهم سیاست دولت‌های مختلف شده است. اوزسونگور^۲ (۲۰۱۹) نیز در پژوهشی به این نتیجه رسید که زن کارآفرین کسی است که با ارزیابی بهترین فرصت، ایده‌هایی نوآورانه فراتر از ایده‌های موجود خلق کرده، عوامل تولید را گرد هم می‌آورد و به دنبال کسب سود است. نتایج پژوهش گوزل^۳ و همکاران (۲۰۲۱) نشان داد که شناسایی عوامل فرهنگی، تاریخی و جغرافیای منطقه تحت توسعه گردشگری کشاورزی و همچنین خصوصیات شخصی، موفقیت رفتاری و دیدگاه‌های استراتژیک زنان کارآفرین است. وی به این نتیجه رسید که گردشگری کشاورزی باعث تقویت اقتصاد و رشد شرکت‌های کوچک و ارتقاء تصویر مقصد می‌شود (Guzel et al., 2021). یافته‌های پژوهش ریبیرو^۴ (۲۰۲۱) نشان می‌دهد، نقش زنان از عوامل کلیدی در گردشگری کشاورزی به شمار می‌رود که برای موفقیت و رشد پایدار صنعت گردشگری، چه در سطح جهانی و چه در سطح منطقه، ضروری می‌باشند. آدما و همکاران^۵ (۲۰۱۴) نیز در تحقیقی به این نتیجه دست یافتند که گرچه دستاوردهای بسیاری در حوزه کارآفرینی توسط زنان حاصل شده است و تعداد زنان فعال در زمینه اقتصادی در جهان رو به افزایش است، اما هنوز هم مورد کم توجهی قرار دارند. کلودیا و همکاران^۶ (۲۰۱۹) نیز در پژوهش خود به

7. Yuan
8. Lun
9. Huller
10. Webster
11. Lun
12. Serafimova and Petrevska

1. Bosma
2. Ozsungur
3. Guzel
4. Ribeiro
5. Adema
6. Claudia

اصلی انجام می‌شود: کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری انتخابی. برای بررسی روایی یافته‌های بخش کیفی نیز از نظرات خبرگان استفاده شد. در جدول ۱ از روش توافق درون موضعی برای محاسبه پایایی مصاحبه‌ها استفاده شد (پورمهدی و همکاران، ۱۳۹۷). مفاهیم اولیه در قالب ۸۶ مفهوم طبقه‌بندی شدند. این مفاهیم در مرحله نهایی با دسته‌بندی مقوله‌های فرعی در قالب ۲۱ مقوله اصلی که به‌عنوان مسائل عمده مطرح هستند، جای گرفتند. نمونه‌ای از کدگذاری باز در جدول ۳ آورده شده است. هدف بخش کیفی طراحی مدل کارآفرینی زنان روستایی در گردشگری کشاورزی و هدف بخش کمی آزمون مدل طراحی شده بوده است. جامعه آماری بخش کمی پژوهش را تعداد ۱۷۶ نفر از زنان روستایی در استان اصفهان در بازه زمانی خرداد ماه ۱۳۹۸ تا شهریور ماه ۱۳۹۸ تشکیل دادند.

تعداد کل کدهای ثبت شده توسط هر دو نفر (محقق و فرد همکاری کننده) برابر ۱۷۶، تعداد کل توافق بین این کدها ۷۲ و تعداد کل عدم توافق بین کدها ۴۰ است. پایایی بین دو کدگذار با استفاده از فرمول ذکر شده، ۷۰ درصد است که از ۶۰ درصد بالاتر بوده، بنابراین قابلیت اعتماد کدگذاری‌ها مورد تأیید است. در نهایت برای پیشگیری از افت تعداد، اطمینان بیشتر و برگشت‌پذیری پرسشنامه‌ها، حجم نمونه به تعداد ۱۷۶ زنان روستایی کارآفرین تعیین شد. در بخش کمی پژوهش، در روستاهای انتخاب شده سرشماری انجام شد است. نمونه‌گیری بین روستاهای انتخاب شده در این مرحله با روش تصادفی طبقه‌ای صورت گرفت. با توجه به اینکه گردشگری کشاورزی در جامعه مورد پژوهش به صورت یکسان رواج نداشت، پژوهشگران ناچار بودند، جامعه مورد پژوهش را به طبقات مختلف تقسیم و نمونه‌گیری را به صورت روش تصادفی

این نتیجه رسید که زنان کارآفرین به‌عنوان عوامل رشد اقتصادی در کشورهای در حال توسعه قلمداد می‌شوند. نتایج پژوهش آنان نشان داد که زنان دارای پتانسیل کارآفرینی شبیه مردان هستند و می‌توانند موجب خلق ثروت، خوداشتغالی، همچنین شروع و توسعه کسب‌وکار شخصی خود شوند.

روش انجام پژوهش

این پژوهش به روش کیفی-کمی انجام گرفته است. این پژوهش به لحاظ هدف کاربردی-توسعه و از نظر ماهیت از نوع اکتشافی است. همچنین در بخش کیفی از رویکرد نظریه داده بنیاد و شناسایی مدل و در بخش کمی از رویکرد معادلات ساختاری برای آزمون مدل استفاده شده است. در این پژوهش از نظر نخبگان دانشگاهی و سیاست‌گذاران گردشگری کشاورزی برای دستیابی به طراحی مدل استفاده شده است، ۳۰ خبره (خبرگان گردشگری) با توجه به داشتن تحصیلات دکتری و حداقل ۱۵ سال سابقه و انجام پژوهش‌های مرتبط با زمینه پژوهش برای شرکت در مصاحبه نیمه ساختاریافته شناسایی و انتخاب شدند. مبنای شناسایی و انتخاب این خبرگان در ابتدا زمینه پژوهشی آنان بود و سپس به روش نمونه‌برداری هدفمند و شامل افراد صاحب‌نظر در کارآفرینی گردشگری روستایی شناسایی شدند. فرآیند جمع‌آوری داده‌ها از خبرگان پژوهش در این مرحله تا جایی ادامه پیدا کرد که محقق به مرز اشباع نظری در مصاحبه بیست و سوم رسید. در این مرحله مفاهیم مرتبط با پدیده مورد نظر توسط مصاحبه‌شوندگان مختلف تکراری شده و مطلب جدیدی به مدل اضافه نشد. در تحلیل داده‌ها، روش مرحله‌ای و تکنیک تحلیلی استراوس و کوربین^۱ مورد استفاده قرار گرفت. بر اساس رویکرد نظام‌مند، نظریه‌پردازی در سه گام

1. Strauss and corbin

طبقه‌ای انجام دهند. در این روش با توجه به کد داده شده به هر یک از این روستاها، کدها به صورت تصادفی انتخاب و پرسش‌نامه محقق ساخته بین مسئولین و زنان کارآفرین این روستاها توزیع شد.

سپس اطلاعات جمع‌آوری شده مبنای تجزیه و تحلیل توسط نرم‌افزار آموس قرار گرفت.، ابعاد و گوی‌های مدل مفهومی پژوهش در جدول ۲ آمده است.

جدول ۱- نتایج بررسی پایایی بین دو کدگذار در بخش کیفی

مصاحبه شونده	داده‌ها	توافقات	عدم توافقات	پایایی داده‌ها
سوم	۶۹	۳۱	۱۶	۰/۶۸
چهارم	۵۷	۲۵	۱۵	۰/۷۶
نهم	۵۰	۱۶	۹	۰/۶۲
کل	۱۷۶	۷۲	۴۰	۰/۷۰

منبع: یافته‌های پژوهش

جدول ۲- ابعاد و گوی‌های مدل مفهومی پژوهش

متغیرها	گوی‌ها
قصداً اجرای کارآفرینی در گردشگری کشاورزی	ایجاد انگیزه در گردشگری کشاورزی مؤثر است. نقش‌آفرینی در گردشگری کشاورزی مؤثر است.
منبع: (اسفندیار ^۱ و همکاران، ۲۰۱۹)	مشارکت روستاها در فعالیتهای کشاورزی محرک قوی در جذب گردشگری است. درک نیازهای مشتری و احترام به فرهنگ در حفظ تعامل تأثیر داشته است. ارزیابی صحیح توانمندی در ایجاد خودکارآمدی مؤثر بوده است. ادراک قوی‌تر ضامن موفقیت برای برقراری تعامل است. انعطاف‌پذیری در قابلیت درک زنان روستایی تأثیر دارد. تولید تخصصی در کشف فرصت‌ها مؤثر است.
خودکارآمدی ادراک‌شده	ایجاد فرصت کارآفرینی در تنوع کارآفرینی محصولات کشاورزی مهم است. رفتار برنامه‌ریزی‌شده باعث افزایش دانش می‌شود. محرک‌های طبیعی در فرایند بازخورد مؤثر است.
منبع: (کازومی و کاوایی ^۲ ، ۲۰۱۷)	انتظارات تجویزی در زنان روستایی در اجرای رفتار تأثیر دارد. محیط اجتماعی در کارآفرینی زنان روستایی محدودیت ایجاد می‌کند. کارآفرینی زنان موجب تقویت برابری جنسی و رشد اقتصادی جامعه می‌گردد. زنان کارآفرین روستایی مهارت‌های مدیریت قوی نسبت به مردان دارند. افزایش آگاهی تأثیر در شرایط مداخله‌گر دارد. حمایت مالی تأثیر مثبت در شرایط مداخله‌گر دارد. ابتکار و تلاش رابطه معنی‌دار با شرایط مداخله‌گر دارد. بهبود محیط کارآفرینی بالاترین تأثیر بر شرایط زمینه‌ای دارد. افزایش مهارت در شرایط زمینه‌ای تأثیر دارد.
فرصت و قابلیت ادراک‌شده	
منبع: (ام بیوکه ^۳ ، ۲۰۱۶)	
رفتار برنامه‌ریزی‌شده	
منبع: (اسفندیار و همکاران، ۲۰۱۹)	
کارآفرینی زنان روستایی در گردشگری کشاورزی	
منبع: (بوسما ^۴ و همکاران، ۲۰۲۰)	
شرایط مداخله‌گر	
منبع: (اوزسونگور ^۵ ، ۲۰۱۹)	
شرایط زمینه‌ای	
منبع: (دستوریان و همکاران، ۲۰۱۷)	

1. Esfandiar
2. Kazumi and Kawai
3. Mbuqe
4. Bosma
5. Ozsungur

متغیرها	گوی‌ها
	مشارکت مقامات برای ارتقا شرایط زمینه‌ای تأثیر دارد.
راهبرد	سرمایه‌گذاری تأثیر در راهبردها دارد.
منبع: (اسفندیارو همکاران، ۲۰۱۹)	سازمان‌دهی و مدیریت در پیشبرد راهبردها مؤثر است.
	تحلیل نقاط قوت در ارائه راهبردها تأثیر دارد.
بازتاب	کاهش آلودگی زیست‌محیطی در بررسی پیامدها تأثیر داشته باشد.
منبع: (سرافیمووا و پتروسکا، ۲۰۱۸)	کاهش آسیب‌های اجتماعی در پیامدها حائز اهمیت است.
	بقاء توسعه روستا با افزایش کارآفرینی زنان در نگرش راهبردها تأثیر دارد.

منبع: یافته‌های پژوهش

یافته‌ها

نمونه‌ای از کدگذاری باز در جدول ۴ آورده شده است. برای بررسی روایی پرسش‌نامه در بخش کمی نیز، ابتدا از نظر روایی ظاهری و مفهومی از چندین خبره مشورت گرفته شد. سپس جهت پایایی از ۳۰ زنان کارآفرینی در خارج از جامعه آماری آزمون اولیه گرفته شد. برای بررسی روایی پرسش‌نامه در بخش کمی نیز، ابتدا از نظر روایی ظاهری و مفهومی توسط ۳۰ خبره مورد بررسی و تأیید قرار گرفت.

الگوی طراحی مدل کارآفرینی زنان روستایی در گردشگری کشاورزی با استفاده از نظریه داده بنیاد، مدلی است که موارد زیر را مشخص می‌کند. مفاهیم اولیه در قالب ۸۶ مفهوم طبقه‌بندی شدند. این مفاهیم در مرحله نهایی با دسته‌بندی مقوله‌های فرعی در قالب ۲۱ مقوله اصلی که به‌عنوان مسائل عمده مطرح هستند، جای گرفتند که در جدول ۳ ماتریس سنجش روایی واگرا به روش فورنل و لاکر ذکر شده است و

جدول ۳- مقوله‌های (معرف و نمونه) استخراج‌شده از کدگذاری باز برای شرایط علی

مقوله‌ها	کد گذاری باز
قصد اجرای کارآفرینی در گردشگری کشاورزی	برگزاری کلاس‌های آموزشی شناخت گردشگری کشاورزی، حذف ناامنی اقتصادی، اجرای کارگاه‌های تحلیل مسائل و ارائه راهکار، جذب سرمایه‌گذاری و توسعه زیرساخت، بررسی عوامل انگیزانندگی در کارآفرینی زنان روستایی، بهره‌برداری بهینه از منابع طبیعی و رشد اقتصادی روستایی با کارآفرینی بین‌المللی
خودکارآمدی ادراک‌شده فرصت و قابلیت ادراک‌شده رفتار برنامه‌ریزی‌شده افزایش آگاهی حمایت مالی و آموزشی ابتکار و تلاش صاحبان مزارع گردشگری	قابلیت انعطاف‌پذیری، مشارکت در پیشرفت، تلاش در تعامل فرهنگی، کنترل رفتار، بررسی عملکردها بررسی منابع لازم، فرصت‌بازنگری در خلاقیت، جایجایی باورهای رشد‌پذیری بلوغ در نوآوری، انتقال تجربیات، منفعت اقتصادی، پشتیبانی از زنان، محرک‌های خود انگیزشی ارتباط مستمر با گردشگران، وجود کانال‌های ارتباطی، انتخاب افراد مناسب سرمایه‌گذاران پیشتاز، برگزاری کلاس‌های طبقه‌بندی‌شده، دعوت زنان کارآفرین حمایت از نوآوری، استفاده از فرصت‌های موجود در زمین مزارع، برنامه‌ریزی منابع گردشگری
بهبود محیط کارآفرینی در جوامع روستایی افزایش دانش و مهارت	ارتباطات حمایت‌گرانه سیاست‌گذاران گردشگری، نظارت، نقش ابعاد فرهنگی، رشد و توسعه جامعه روستایی آموزش مطابق استانداردهای جهانی گردشگری، میل به خودآگاهی، انگیزه محوری، تخصص‌گرایی

مقوله‌ها	کد گذاری باز
تسهیلات عمومی مناسب و مشارکت فعال	مشارکت در تصمیم‌گیری، ارائه جشن‌های دوره‌ای، بلیط‌های رایگان، وام‌های بی‌بهره
سرمایه‌گذاری	بررسی شاخص‌های فرهنگی و اجتماعی جهت جذب سرمایه‌های عمومی، هم‌راستایی سرمایه انسانی با استراتژی کارآفرینی کشاورزی، راه‌اندازی کمپین دعوت به همکاری
سازمان‌دهی و مدیریت	شناسایی امور هماهنگی، شناخت نقاط ضعف و قدرت، حمایت مدیران، شاخص‌های بلوغ مدیریتی
تحلیل نقاط قوت	تحلیل عملیاتی محیط سیستم، آموزش مهارت‌های جدید، بهبود فناوری در روش‌ها
رشد درآمد ارزی	استفاده از قابلیت منابع زنان روستایی، پیش دست بودن در فعالیت‌های جدید گردشگری کشاورزی
ایجاد امنیت و جهان شدن	یافتن کانال‌های خرید خدمات و محصولات کشاورزی زنان روستایی، جذب میل توریست به منطقه کشاورزی، تغییر باورهای جهان به محیط ایمن کشور
کاهش آلودگی زیست‌محیطی و آسیب‌های اجتماعی	کارزارهای تعامل دست‌اندران محیط‌زیست، استفاده از فناوری نانو، مسئولیت‌پذیری به طبیعت، بینش سیاسی-اقتضایی به تغییرات اقلیمی و روستایی

منبع: یافته‌های پژوهش

جدول ۴- مقوله‌های استخراج‌شده از کد گذاری محوری

ابعاد پژوهش	مقوله‌ها	کد گذاری محوری
شرایط علی	قصد اجرای کارآفرینی در گردشگری کشاورزی	برگزاری همایش‌های دوره‌ای، ارزیابی تأثیر قصد مجدد کارآفرینی، فهم مشارکت در تجربه لذت از بازدید مزارع
	خودکارآمدی ادراک شده فرصت و قابلیت ادراک شده	نشست‌های هم‌اندیشی، تأثیر درک صحیح از محیط، بررسی عوامل قابلیت ادراک فردی ضرورت توجه به نگرش گردشگران، میل به درخواست خدمات، خلق نگرش و درک جدید در ذهن کارآفرینیان
مقوله اصلی	رفتار برنامه‌ریزی‌شده و رویداد کارآفرینی زنان روستایی	بررسی ابعاد سطوح رفتاری، نقش برنامه‌ریزی رفتاری در رویدادهای گردشگری استعدادیابی زنان خانه‌دار، افزایش انگیزه‌های توسعه کار، اختصاص منابع صحیح در گردشگری کشاورزی
	گردشگری کشاورزی	انتخاب روستای مناسب هدف، تحول در الگوهای کارآفرینی، به‌کارگیری فرهنگ شرق در طراحی گردشگری کشاورزی
شرایط مداخله	افزایش آگاهی	آموزش روان‌شناختی، شخصی‌سازی روش‌های جذب گردشگری، برقراری ارتباط درونی با استعدادها
	حمایت مالی و آموزشی ابتکار و تلاش صاحبان مزارع گردشگری	شناخت وضعیت تجاری، اختصاص منابع، تجمیع و ساماندهی سرمایه نهادینه کردن روش‌ها، اطلاعات به‌روز شده، نوآوری در روش‌های مزرعه‌داری، حذف عوامل مخرب، توجه به محیط‌زیست، اهمیت بخشیدن به رقابت
شرایط زمینه‌ای	افزایش دانش و مهارت	خدمات آموزشی به‌موقع، ایجاد درگاه پژوهشی، ابزارهای پیشرفته در صنعت گردشگری و کشاورزی
	تسهیلات عمومی مناسب و مشارکت فعال مقامات	ایجاد حس مشترک، اختصاص بودجه سالانه به کارآفرینیان زن، مشارکت دولت در حمایت از کشاورزی زنان روستایی
راهبرد	سرمایه‌گذاری	تقسیم منابع مالی در روستاها، توجه به بودجه مورد نیاز کشاورزان، دسترسی سریع به منابع

سازمان‌دهی و مدیریت	اهمیت بخشیدن به نظام هماهنگی، گزارش‌های پیشرفت اقتصادی زنان، برنامه‌های منظم در گردشگری
تحلیل نقاط قوت	شناسایی ابعاد فرهنگی در روستاها، بررسی نتایج موفقیت کارآفرینی زنان در کشاورزی، کشف علاقه‌مندی گردشگران به مناطق روستایی خاص
رشد درآمد ارزی	خالص‌سازی سود کارآفرینی و گردشگری، حذف موانع جذب توریست، ارزشیابی تراکنش‌های مالی
ایجاد امنیت و جهان شدن	پاسخ به تحولات تغییرات جهانی، برگزاری گردشگری مجازی برای نشان دادن امنیت، کمک به کارآفرینی زنان روستایی جهت خدمت به جهان شدن گردشگری کشور
کاهش آلودگی زیست‌محیطی و آسیب‌های اجتماعی	به‌کارگیری ابزارها و ماشین‌آلات کشاورزی به‌روز الکتریکی، تبلیغات مفهومی موفقیت زنان در کارآفرینی،

منبع: یافته‌های پژوهش

می‌کند که در بازه مشخصی مقبول و نتایج آن قابل استناد است. اولین شاخص کای اسکویر هنجار شده است که از تقسیم کای دو بر درجه آزادی به دست می‌آید، مقادیر کمتر از ۳ برای این معیار بسیار مطلوب تلقی می‌شود. شاخص میزان انطباق (AGFI) نیز باید بزرگ‌تر از ۰/۷ باشد، مقادیر بالای ۰/۷ برای شاخص‌های نیکویی برازش (GFI)، مقادیر بالای ۰/۷ برای شاخص‌های نیکویی برازش (GFI)، شاخص برازش تطبیقی (CFI)، نشان‌دهنده این است که مدل از برازش مطلوبی برخوردار می‌باشد. علاوه بر این، میزان شاخص میانگین مربعات خطای برآورد (RMSEA) کمتر از ۰/۱ باشد. میزان انطباق شاخص‌ها برای چارچوب استخراج‌شده به شرح جدول ۵ به دست آمد.

برای برازش مدل از شاخص‌های بار عاملی، پایایی ترکیبی (CR)، آلفای کرونباخ (CA)، میانگین واریانس استخراجی (AVE) استفاده شده است که نتایج آن در جدول ۲ ارائه می‌شود. نتایج جدول ۳ نشان می‌دهد که مقادیر شاخص‌های AVE (بیشتر از ۰/۵)، CR و CA (بیشتر از ۰/۶) در تمام سازه‌ها مناسب است؛ بنابراین می‌توان گفت، مدل ساختاری از برازش مناسبی برخوردار است. نظر به مقوله‌های عنوان شده، با استفاده از نظریه داده بنیاد مدل کیفی پژوهش به صورت شکل ۱ ارائه شده است.

برازش مدل مفهومی پژوهش

به منظور استفاده از نرم‌افزار Amos باید توجه داشت که تحلیل مسیر در این نرم‌افزار شاخص برازشی تولید

جدول ۵- شاخص‌های برازندگی مدل

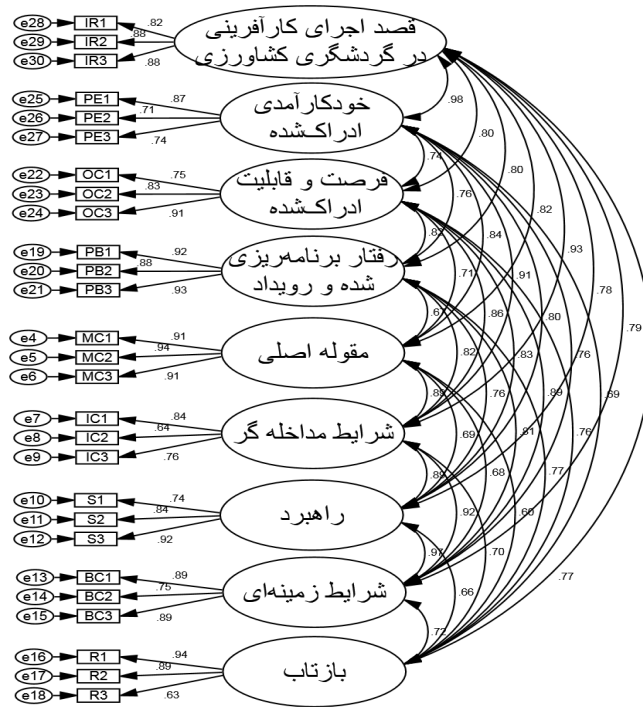
مقادیر نهایی	مقدار مجاز	نام شاخص	گروه شاخص برازش
۲/۳۵۲	کمتر از ۳	CMIN/DF (کای اسکوئر بهنجار شده)	برازش مطلق
۰/۰۷۷	کمتر از ۰/۰۸	RMSEA (ریشه میانگین مربعات خطای برآورد)	
۰/۹۱۷	بالاتر از ۰/۷	GFI (نیکویی برازش)	
۰/۷۰۸	بالاتر از ۰/۷	AGFI (شاخص برازندگی تعدیل‌یافته)	برازش افزایشی
۰/۹۱۷	بالاتر از ۰/۷	CFI (شاخص برازش مقایسه‌ای - تعدیل‌یافته)	
۰/۸۶۵	بالاتر از ۰/۷	NFI (برازندگی نرم شده)	
۰/۸۹۹	بالاتر از ۰/۷	TLI (برازندگی نرم نشده)	

منبع: یافته‌های پژوهش

جدول ۶- شاخص‌های برازش مدل ساختاری پژوهش

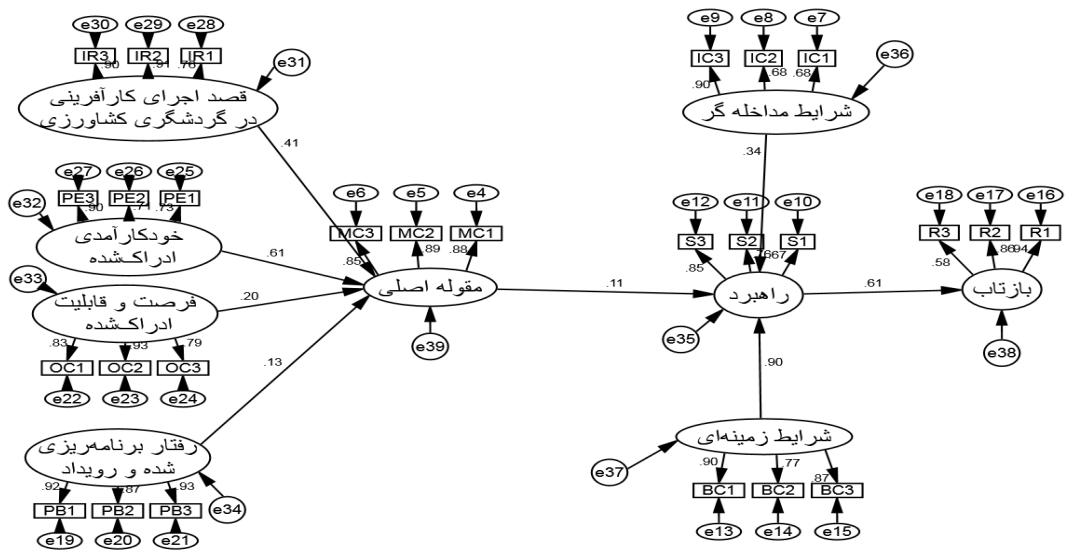
AVE (روایی همگرا)	CR (پایایی مرکب)	CA (آلفای کرون باخ)	بار عاملی	گوی‌ها	ابعاد
			۰/۸۲۳	تشویق زنان به انجام قصد اجرای کارآفرینی	قصد اجرای کارآفرینی در
۰/۷۴۱	۰/۸۹۶	۰/۸۸۹	۰/۸۸۳	کلاس‌های تشخیص استعداد اجتماعی و اقتصادی	گردشگری کشاورزی
			۰/۸۷۶	بررسی پتانسیل‌های ریسک‌پذیری	خودکارآمدی
			۰/۸۷۳	کنترل رفتاری زنان روستایی	ادراک شده
۰/۶۰۷	۰/۸۲۱	۰/۷۷۳	۰/۷۱۰	توانایی شخصی برای خلق اثرات مهم	ادراک شده
			۰/۷۴۴	بررسی عملکرد سرمایه‌گذاری برتر	فرصت و قابلیت ادراک شده
			۰/۷۵۲	منابع لازم جهت خلق فرصت‌ها	فرصت و قابلیت ادراک شده
۰/۶۹۵	۰/۸۷۲	۰/۸۹۷	۰/۸۳۱	اصلاح نگرش و هنجارهای ذهنی	فرصت و قابلیت ادراک شده
			۰/۹۱۱	پیش‌بینی روان‌شناختی مکانیزم‌های کارآفرینی زنان	رفتار
			۰/۹۱۶	محرك‌های طبیعی و انگیزه	برنامه‌ریزی شده
۰/۸۲۲	۰/۹۳۳	۰/۹۴۹	۰/۸۷۸	بازخورد و یادگیری مشاهده‌ای	رفتار
			۰/۹۲۶	باورهای تجویزی	برنامه‌ریزی شده
			۰/۹۱۰	موتورهای جدید اقتصاد پایدار جامعه	کارآفرینی زنان
			۰/۹۴۵	مهارت‌های مدیریتی قوی‌تر	روستایی در
۰/۸۵۳	۰/۹۴۶	۰/۹۰۲	۰/۹۱۵	توانایی مذاکرات مؤثرتر	گردشگری کشاورزی
			۰/۸۳۹	دوره‌های آموزشی آگاهی	کارآفرینی زنان
			۰/۶۳۷	حمایت مالی	شرایط مداخله‌گر
۰/۵۶۰	۰/۷۹۰	۰/۸۸۴	۰/۷۵۵	ابتکار و تلاش صاحبان مزارع گردشگری	شرایط مداخله‌گر
			۰/۸۸۶	بهبود محیط کارآفرینی در جوامع روستایی	شرایط زمینه‌ای
۰/۷۱۳	۰/۸۸۱	۰/۹۲۹	۰/۷۵۱	افزایش دانش و مهارت	شرایط زمینه‌ای
			۰/۸۸۸	مشارکت فعال	شرایط زمینه‌ای
			۰/۷۳۶	سرمایه‌گذاری	شرایط زمینه‌ای
۰/۶۹۹	۰/۸۷۴	۰/۹۲۱	۰/۸۳۹	سازمان‌دهی و مدیریت	راهبرد
			۰/۹۲۳	تحلیل نقاط قوت	راهبرد
			۰/۹۳۹	رشد درآمد ارزی	راهبرد
۰/۶۹۰	۰/۸۶۶	۰/۸۵۹	۰/۸۸۹	ایجاد امنیت و جهان شدن	بازتاب
			۰/۶۳۰	کاهش آسیب‌های اجتماعی	بازتاب

منبع: یافته‌های پژوهش

شکل ۱- آزمون شاخص‌های برازندگی مدل مفهومی پژوهش

آزمون تحلیل مسیر: با توجه به اینکه این تحقیق از نوع اکتشافی بود فرضیه‌های مشخصی از قبل وجود نداشت و محققین این پژوهش پس از مصاحبه به فرضیات هشت‌گانه رسیدند لذا این پژوهش مبتنی بر ۸ فرضیه است (جدول ۷). برای بررسی این فرضیه‌ها از روش تحلیل مسیر در نرم‌افزار آموس استفاده شده است. سطوح معناداری به‌منظور آزمون این فرضیه‌ها در شکل ۲ و جدول ۶ نشان داده شده است. مبنای تأیید فرضیه‌ها این است که سطح معناداری برای آن‌ها کوچک‌تر از ۰/۰۵ و ضریب مسیر مثبت باشد.

شکل ۲- برآورد مسیر فرضیه‌های پژوهش

جدول ۷- بررسی فرضیه‌های پژوهش

فرضیه‌ها	مسیر	برآورد مسیر Estimate (p-value)	نتیجه
فرضیه ۱	قصد اجرای کارآفرینی در گردشگری کشاورزی ← کارآفرینی زنان روستایی در گردشگری کشاورزی	۰/۴۱۱ (***)	تائید فرضیه
فرضیه ۲	خودکارآمدی ادراک‌شده ← کارآفرینی زنان روستایی در گردشگری کشاورزی	۰/۶۱۱ (***)	تائید فرضیه
فرضیه ۳	فرصت و قابلیت ادراک‌شده ← کارآفرینی زنان روستایی در گردشگری کشاورزی	۰/۲۰۳ (۰/۰۳۳)	تائید فرضیه
فرضیه ۴	رفتار برنامه‌ریزی شده ← کارآفرینی زنان روستایی در گردشگری کشاورزی	۰/۱۲۷ (***)	تائید فرضیه
فرضیه ۵	شرایط مداخله‌گر ← راهبرد	۰/۳۹۹ (***)	تائید فرضیه
فرضیه ۶	کارآفرینی روستایی در گردشگری کشاورزی ← راهبرد	۰/۱۱۴ (۰/۰۱۶)	تائید فرضیه
فرضیه ۷	شرایط زمینه‌ای ← راهبرد	۰/۹۰۴ (***)	تائید فرضیه
فرضیه ۸	راهبرد ← بازتاب	۰/۶۱۱ (***)	تائید فرضیه

منبع: یافته‌های پژوهش

بحث و نتیجه‌گیری

مدل کارآفرینی زنان روستایی در گردشگری کشاورزی به‌عنوان یک موضوع جدید در کشور مطرح شده است. این پژوهش در تلاش بود، یک مدل جهت کارآفرینی زنان روستایی در گردشگری کشاورزی طراحی کند و سپس آن را مورد ارزیابی قرار دهد. وجه تمایز مدل ارائه شده در این پژوهش نسبت به چارچوب‌های موجود، این است که اغلب مدل‌های موجود تنها به بررسی ارتباط چند حوزه خاص توجه کرده‌اند. این در حالی است که در پژوهش حاضر، علاوه بر توجه به راهبردها و پیامدها، به عوامل تأثیرگذار بر گردشگری کشاورزی شامل عوامل علی، زمینه‌ای و مداخله‌گر نیز تأکید گردیده است. نتایج مدل نهایی برآزش شده پژوهش نشان می‌دهد، شرایط علی اثرگذار بر کارآفرینی زنان روستایی در گردشگری کشاورزی شامل قصد اجرای کارآفرینی در گردشگری کشاورزی، خودکارآمدی ادراک‌شده و فرصت و قابلیت ادراک‌شده، رفتار برنامه‌ریزی شده

است. این نتیجه با نتایج (بوسما^۱ و همکاران، ۲۰۲۰) قابل قیاس است. یکی از ابعاد چهارگانه مدل کارآفرینی زنان روستایی، خودکارآمدی ادراک‌شده است. نتایج این پژوهش نشان داد که خودکارآمدی ادراک‌شده بیشترین تأثیر را برسازه کارآفرینی زنان روستایی دارد، همچنین این با نتایج پژوهش‌های کازومی و کاوایی (۲۰۱۷)، تطابق داشت. شرایط مداخله‌گر شامل افزایش خودآگاهی، حمایت مالی و آموزشی و ابتکار و تلاش صاحبان مزارع گردشگری است. شرایط زمینه‌ای نیز شامل بهبود محیط کارآفرینی در جوامع روستایی، افزایش دانش و مهارت و تسهیلات عمومی مناسب و مشارکت فعال است؛ که بر راهبردهای کارآفرینی زنان روستایی در گردشگری کشاورزی تأثیرگذار هستند. این نتایج با یافته‌های اوزسونگور^۲ (۲۰۱۹) و دستوریان و همکاران (۲۰۱۸) قابل مقایسه است. همچنین راهبردهای ارائه‌شده شامل سرمایه‌گذاری مناسب،

1. Bosma
2. Ozsungur

از محدودیت‌های این پژوهش می‌توان به وجود تعداد بسیار اندک کتب، نشریات و سوابق پژوهشی به‌ویژه در ایران در زمینه کارآفرینی زنان روستایی در صنعت گردشگری اشاره کرد و همچنین مشکلات مربوط به توزیع پرسشنامه‌ها و مصاحبه و دسترسی به خبرگان و کارآفرینان صنعت گردشگری کشاورزی بود. مسلماً مدل کارآفرینی زنان روستایی طراحی یک سویه نیست که تنها فعالیتی توسط زنان روستایی اجرا شود، گردشگران نیز در این فرایند نقش ایفا می‌کنند. بر اساس خروجی‌های مدل پیشنهاد می‌شود، سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان صنعت گردشگری کشاورزی خودکارآمدی ادراک شده در زنان روستایی را افزایش دهند. پیشنهاد می‌شود برنامه‌های آموزشی توسط مربیان خانم جهت افزایش مشارکت زنان روستایی ارائه گردد. توصیه می‌شود با ایجاد فرصت‌های لازم و برنامه‌ریزی دقیق در برگزاری کارگاه‌های آموزش عملی، خاص زنان کارآفرین و بهره‌گیری از تجربه زنان کارآفرین و موفق، بستر رشد کارآفرینی را فراهم کند. همچنین تشویق و تسهیل مشارکت جهت سرمایه‌گذاری بخش خصوصی با ایجاد تعامل در صنعت گردشگری از اهمیت فراوانی برخوردار است که نیازمند مدیریت و سازمان‌دهی می‌باشد. تحلیل نقاط قوت در رشد کارآفرینی زنان، اهمیت زیادی در افزایش پژوهش‌های گردشگری کشاورزی دارد. همچنین تصویب قوانین حمایتی برای ایجاد انگیزه جهت قصد کارآفرینی زنان روستایی، توصیه می‌شود. استعدادیابی زنان خانه‌دار، افزایش انگیزه‌های توسعه کار، اختصاص منابع صحیح در گردشگری کشاورزی برای زنان واجد شرایط از دیگر پیشنهاد‌های این پژوهش است. توجه و ارائه خدمات مطابق نگرش و خواسته از دیگر توصیه‌های این پژوهش است.

سازمان‌دهی و مدیریت و خلق فرصت و تحلیل نقاط قوت است که به پیامدهای مثبت کارآفرینی زنان روستایی منجر می‌شوند؛ پیامدهایی همچون رشد درآمد ارزی و ایجاد امنیت و جهانی شدن و کاهش آلودگی زیست‌محیطی و آسیب‌های اجتماعی. این نتیجه با نتایج اسفندیار و همکاران (۲۰۱۹) و سرافیمووا و پتروسکا (۲۰۱۸) مطابقت داشت. با استفاده از اطلاعات به‌دست‌آمده، مدل این پژوهش در شناخت و پیش‌بینی رفتار مشتریان صنعت گردشگری در کشاورزی مفید است. تعامل در قصد اجرای کارآفرینی در گردشگری کشاورزی و رفتار برنامه‌ریزی‌شده، عامل مثبتی در شکل‌گیری خلق فرصت و افزایش خودکارآمدی ادراک‌شده است. ام بیوک (۲۰۱۶) و بوسما و همکاران (۲۰۲۱) نیز به نتایج مشابهی رسیدند و نشان دادند که مدل کارآفرینی زنان روستایی در گردشگری کشاورزی به زنان فرصت مشارکت می‌دهد و این مشارکت سبب ارتقای سطح روحیه و انگیزه و فراهم‌سازی زیرساخت‌های لازم کسب و کار توأم با سیاست‌های تسهیل‌کننده و سبب کسب درآمد و سود و رشد تولید داخلی کشور می‌گردد. گلکار فرد و همکاران (۱۳۹۸)، نیز نتایج مشابهی را گزارش کرده‌اند و ایجاد مدل کارآفرینی زنان روستایی را سبب تقویت زنان در دستیابی به توسعه پایدار با صنایع می‌دانند. اوزسونگور (۲۰۱۹) و اسفندیار و همکاران (۲۰۱۹) نیز به نتایج مشابهی رسیدند. به‌منظور توسعه مبانی نظری کارآفرینی زنان روستایی در گردشگری کشاورزی و این مهم که برون داد یک پژوهش کیفی مطلوب با راهبرد پژوهش اکتشافی مرکب، دستیابی به یک فرضیه است و نیز تحلیل بیشتر و دقیق‌تر روستاهای مدنظر، این فرضیه را تقویت کرد که فرایند کارآفرینی زنان روستایی در صنعت گردشگری به‌صورت تکاملی و شامل چندین مرحله است که در مدل نهایی شده پژوهش، ارائه شد.

- منابع
- کارآفرینی زنان روستایی، راهبردهای کارآفرینی در کشاورزی، شماره ۶، صص ۳۳-۲۴.
۱. افتخاری، ع، سجاسی قیداری، ح؛ و رضوی، ح. ۱۳۸۹. راهبرد توسعه کارآفرینی کشاورزی در مناطق روستایی، مطالعه موردی: روستاهای شهرستان خدابنده. توسعه و روستا، (۱) ۲۹:۳-۱۳.
  ۲. امیری، ص. احسانی فر، ت. نادری، ن؛ و رستمی، ف. ۱۳۹۵. ارائه یک مدل مفهومی به منظور بررسی تأثیر گردشگری کشاورزی بر توسعه کارآفرینی روستایی. کارآفرینی در کشاورزی، ۳(۱): ۱-۱۵.
  ۳. پورمهدی، ع؛ محمد داوودی، ا؛ محمدخانی، ک. ۱۳۹۷. ارائه مدلی برای ارتقاء اخلاق پژوهشی در راستای تجاری سازی تحقیقات دانشگاهی (مورد: دانشگاه‌های آزاد اسلامی استان اردبیل) نشریه پژوهش در نظامهای آموزشی، ویژه‌نامه، دوره ۱۲، ۳۳۵-۳۱۵.
  ۴. حاجی نژاد، ع. رحیمی، دانا؛ و تقی زاده، ز. ۱۳۹۲. تدوین برنامه استراتژیک توسعه گردشگری در مناطق نمونه، گردشگری روستایی مطالعه موردی روستای نمونه گردشگری هجیج در شهرستان پاوه، آمایش سرزمین، دوره ۵ شماره ۱، صص: ۷۸-۵۱.
  ۵. سجاسی قیداری، ح. محمودی، ح؛ و جعفری، ف. ۱۳۹۶. تحلیل مهارت‌های کارآفرینی زنان در مناطق روستایی (مورد مطالعه: روستاهای بخش مرکزی شهرستان فریمان)، پژوهش‌های روستایی، ۸(۲): ۲۶۳-۲۴۲.
  ۶. گلکارفرد، م. رضایی مقدم، ک؛ و فاطمی، م. ۱۳۹۸. واکاوی مقایسه‌ای زمینه‌های کارآفرینی زنان روستایی استان فارس، راهبردهای کارآفرینی در کشاورزی، (۱۲): ۳۵-۴۷.
  ۷. موحدی، ر؛ و سلیمانیان بروجنی، ج. ۱۳۹۵. بررسی شیوه‌های آموزشی مؤثر در توسعه
  8. Adema, W., Ali, N., Frey, V., Kim, H., Lunati, M., Piacentini, M., and Queisser, M. 2014. Enhancing Women's Economic Empowerment through Entrepreneurship and Business Leadership in OECD Countries. Available at: www.oecd.org/gender (retrieved June 2020).
  9. Bosma, N., Hill, S., Ionescu-Somers, A., Kelley, D., Levie, J., and Tarnawa, A. 2020. Global Entrepreneurship Monitor GM: 2020 Global Report. Published by the Global Entrepreneurship Research Association, London Business School, Regents Park, London NW1 4SA, UK.
  10. Bosma, N., Hill, S., Ionescu-Somers, A., Kelley, D., Levie, J., & Tarnawa, A. (2021). Global Entrepreneurship Monitor GM: 2020 Global Report. Published by the Global Entrepreneurship Research Association, London Business School, Regents Park, London NW1 4SA, UK.
  11. Campon-Cerro, A., Hernadz-Mogollon and H.Alves. 2016 Sustainable improvement of Competitives in rural tourism destinations:The gest,for Tourist loyalty in spain. Journal of Destination Markting and management
  12. Chudy-Hyski, D.; Hyski, M. 2018. The role of tourism in multifunctional development of mountain rural areas. *Infrastruct. Ecol. Rural Areas*, 3, 611-621.
  13. Ciochină, L., Iordache, C. M., & Sirbu, A. 2016. Entrepreneurship in the Tourism and Hospitality Industry. *Management Strategies Journal*, 31(1): 264-275.
  14. Ciolac, R.; Adamov, T.; Iancu, T.; Popescu, G.; Lile, R.; Rujescu, C.; Marin, D. 2019. Agritourism - A Sustainable Development Factor for Improving the "Health" of Rural Settlements. *Case Study Apuseni Mountains Area, Sustainability* 11(5): 1467-1490.
  15. Claudia S.L. Dias, Ricardo Gouveia Rodrigues, João J. Ferreira, 2019. What's new in the research on agricultural

26. Lane, B., Kastenholz, E. 2018. Rural Tourism: New Concepts, New Research, New Practice, Routledge, UK.
27. Liñán, F., Santos, F. J., & Fernández, J. 2011. *The influence of perceptions on potential entrepreneurs*. Int Entrep Manag J, 7:373–390.
28. LOREK P., 2018, Sustainable innovation as an important factor of firm development, *Ekonomia i Srodowisko*, 1, pp.32-40
29. Lun, Y., Jing, S., Moucheng, L., & Qingwen, M. (2021). Agricultural production under rural tourism on the Qinghai-Tibet Plateau: From the perspective of smallholder farmers. *Land Use Policy*, 103, 105329.
30. Mbuqe, L. (2016). Exploring Entrepreneurial Intentions of MBA Students in Light of the Shapero Entrepreneurship Event Theory. Graduate Theses and Dissertation, University of Pretoria.
31. Muthulakshmi, C., Gurudevi, A. 2019. A Study on Entrepreneurship Skill Development in Kovilpatti Town. *Asian Journal of Multidimensional Research (AJMR)*, 8(2): 23-27.
32. Özsungur, F. 2019. A research on women's entrepreneurship motivation: Sample of Adana Province. *Women's Studies International Forum*, 74, 114-126
33. Pato, L., 2015. Rural Entrepreneurship and Innovation: Some Successful Women's Initiatives. *European Regional Science Association*
34. Ribeiro., M. A., Adam., I., Kimbu., A. N., Afenyo-Agbe., E., Adeola., O., Figueroa-Domecq, C., & Jong, A. d. 2021. Women entrepreneurship orientation, networks and firm performance in the tourism industry in resource-scarce contexts. *Tourism Management*, 86, 104343.
35. Serafimova, M., & Petrevska, B. 2018. *Female Entrepreneurship in Tourism: A Strategic Management Perspective in Macedonia*. *Journal of Applied Economics and Business*, 6(1): 21-32.
36. Singh, R. Sh. 2016. Women Entrepreneurship in India: Opportunities and Challenges. *International Journal of Entrepreneurship, Journal of Rural Studies*, (65), 99-115,
16. Dastourian, B., Kesim, H., K., Seyyed Amiri, N., & Moradi, S. 2017. Women Entrepreneurship: Effect of Social Capital, Innovation and Market Knowledge. *AD-minister N°: 115 – 130*.
17. DAY J., What is Sustainable Innovation? Available online: <https://ideascale.com/what-is-sustainableinnovation/>, (accessed on 29 August 2020)
18. Dhahri, S., Slimani, S., & Omri, A. (2021). Behavioral entrepreneurship for achieving the sustainable development goals. *Technological Forecasting and Social Change*, 165, 120561.
19. Esfandiari, K., Sharifi-Tehrani, M., Pratt, S., & Altinay, L. 2019. *Understanding entrepreneurial intentions: A developed integrated structural model approach*. *Journal of Business Research*, 94: 172-182.
20. Güzel, Ö., Ehtiyar, R., & Ryan, C. 2021. The Success Factors of wine tourism entrepreneurship for rural area: A thematic biographical narrative analysis in Turkey. *Journal of Rural Studies*, 84, 230-239.
21. Hüller, S., Heiny, J., & Leonhäuser, I. U. 2017. Linking agricultural food production and rural tourism in the Kazbegi district – A qualitative study. *Annals of Agrarian Science*, 15(1), 40-48.
22. Kalupokuna, C. J. P. J. Kulathilaka & K. J. T. Perera, 2020. Entrepreneurship Development as a Rural Tourism Destination, *Journal of Economics & Business*, 1(2): 1-15
23. Kawai, N. 2017. Institutional support and women's entrepreneurial self-efficacy. *Asia Pacific Journal of Innovation and Entrepreneurship*, 11(3), 345-365.
24. Kazumi, T., Kawai, N. (2017). Institutional support and women's entrepreneurial self-efficacy. *Asia Pacific Journal of Innovation and Entrepreneurship*, 11(3), 345-365.
25. Kumar, V. 2019. Entrepreneurs Skill-Digital View. *Asian Journal of Multidimensional Research (AJMR)*, 8(2): 38-46.

-
38. Yuan, P., Liu, Y., Ju, F & Li, X. 2017. A Study on Farmers' Agriculture related Tourism Entrepreneurship Behavior. *Procedia Computer Science*, 122, 743-750
37. Webster., N. A. 2017. Rural-to-rural translocal practices: Thai women entrepreneurs in the Swedish countryside. *Journal of Rural Studies*, 56, 219-228.

Gorgan University of Agricultural
Sciences and Natural Resources

Journal of Entrepreneurship in Agriculture Vol. 7(4), 2021

<http://jead.gau.ac.ir>

DOI: 10.22069/JEAD.2021.18868.1465

Designing a Rural Women Entrepreneurship Model in Agricultural Tourism Using a Mixed Approach

Y. Shirmohammadi^{1*}, M.A. Mavouni²

¹Assistant Professor, Department of Business Management, Payame Noor University, Tehran, Iran

²Msc graduated at commercial management, Payam Nour University

Received: 26/06/2021; Accepted: 21/07/2021

Abstract

Currently, women in rural areas have a significant entrepreneurial role and designing a rural women entrepreneurship model is very important in agricultural tourism policy. The purpose of this study is to design and explain the entrepreneurial model of rural women in agricultural tourism. This research is exploratory in terms of applied-developmental purpose. In the qualitative part of the research, the participating team includes academic experts in the field of agricultural tourism who were selected in a non-random (purposeful) manner and 30 people were selected. The statistical population in the quantitative part includes rural women entrepreneurs among whom a questionnaire was distributed by census method. In the qualitative part, the information was compiled in the form of a conceptual data model of the foundation, and then in the model test, research hypotheses were analyzed by path analysis method using SPSS25 and Amos software. The results showed that the causal conditions affecting agricultural tourism include the intention to implement entrepreneurship in agricultural tourism, perceived self-efficacy, perceived opportunity and capability, and planned behavior. Intervention conditions include raising awareness, financial and educational support, initiative and efforts of tourism farm owners and contextual conditions include improving the entrepreneurial environment in rural communities, increasing knowledge and skills, and facilitating the participation of officials. Also, the proposed strategies including investment, organization and management and analysis of strengths were identified, and the reduction of social ills was identified as a consequence of the impact of the re-entrepreneurship intention of rural women on agricultural tourism.

Keywords: Entrepreneurship, Agricultural Tourism, Rural Women Entrepreneurship, Rural

---

*Corresponding author; y.shirmohammadi@pnu.ac.ir

